

دانشگاه الزهراء (س)

دانشکده هنر

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته نقاشی

بررسی طبیعت نگاری در نقاشی های عصر طلایی چین

استاد راهنمای عملی و تئوری :

سرکار خانم مینو اسعدی

استاد مشاور تئوری :

جناب آقای دکتر محمد معمارزاده

استاد مشاور عملی :

سرکار خانم دکتر فاطمه هنری مهر

دانشجو:

طیبه محمدی ارانی

بهمن ۱۳۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

میراث هنری جلوه‌ی تأثیر انگاره‌ها و اندیشه‌های رایج در تمدن‌های گوناگون بشری است. هنر شرق و سنت‌های رایج در آن برآمده از عناصر معنوی و روحانی حاکم بر اندیشه‌ی خالقان این آثار است. عمق معنوی و راز و رمزجاری در این آثار را بایستی مربوط به نوع تربیت و سلوک هنرمندان شرقی و شیوه‌های اجرایی آنها دانست.

در مجموعه حاضر با بررسی دیدگاه و اندیشه‌های فلسفی و معنوی چینی در منظره‌پردازی‌های دوره‌ی سونگ (عصر طلایی نقاشی چینی) به بازنمایی و بیان گوشه‌ای از این ارتباط تنگاتنگ پرداخته شده است.

ذهنیت فلسفی نقاشان منظره‌چینی تمامی عوامل موثر بر خلق اثر هنری – شامل نوع تکنیک، ابزار و مواد مورد استفاده، ترکیب بندی و فضاسازی، نوع و وسعت بکارگیری رنگ ... – را سامان می‌بخشد و نهایتاً منجر به خلق منظره‌ای می‌شود که بیننده‌ی آن، خود را در برابر یک روح مهذب و پالایش یافته می‌یابد نه صرفاً تصویر یک منظره با بازنمودهای عینی از طبیعت.

فهرست مطالب

شماره صفحه	عنوان
	چکیده فارسی
۱	مقدمه
۱	الف (طرح رساله
۱	۱-الف) مسئله‌ی پژوهش
۲	۲-الف) پرسش‌های فرعی
۲	۳-الف) هدف از پژوهش
۳	۴-الف) فرضیات پژوهش
۳	۵-الف) پیشینه‌ی پژوهش
۴	۶-الف) روش‌شناسی پژوهش
۴	ب) ساختار رساله
۶	فصل اول
۷	الف) نگاهی گذرا بر روند شکل‌گیری تاریخ، فرهنگ و فلسفه چین
۱۰	ب) مروری بر روند تحول و شکل‌گیری نقاشی چین در ادوار مختلف
۱۲	۱-ب) هنر نقاشی در دوره شانگ (۱۶۰۰ ق.م-۱۱۰۰ ق.م)
۱۲	۲-ب) هنر نقاشی دوره جو (۱۰۲۷-۲۵۶)

- ۱۳ ۳- (ب) هنر نقاشی دوره هان (ق.م. ۲۰۶ - ب.م. ۲۲۰)
- ۱۵ ۴- (ب) هنر نقاشی سلسله‌های ششگانه (م. ۲۲۰-۶۱۷)
- ۱۷ ۵- (ب) هنر نقاشی دوره تانگ (م. ۶۱۷ - ۹۰۷)
- ۲۱ ۶- (ب) نقاشی دوره سونگ (م. ۹۶۰-۱۱۲۷)
- ۲۷ ۷- (ب) نقاشی دوره یوآن (م. ۱۲۷۹-۱۳۶۸)
- ۳۱ ۸- (ب) نقاشی دوره مینگ (م. ۱۳۶۸-۱۶۴۴)
- ۳۴ ۹- (ب) نقاشی دوره چینگ (م. ۱۶۴۴-۱۹۱۱)

فصل دوم

- ۳۶ فلسفه و اندیشه های چینی
- ۳۷ الف) لائوتزه - پدر دائوئیسم
- ۴۰ ب) کنفوسیوس - فرزانه جاوید
- ۴۴ ج) دائو، دیانا، چن، دن
- ۴۷ د) دائو سرچشمه‌ی الهامات نقاشان چینی

فصل سوم

- ۵۵ سونگ دوره ی درخشان طبیعت نگاری چینی
- ۵۶ الف) سلسله سونگ و ویژگی های تاریخی، اجتماعی آن
- ۶۰ ب) سونگ رنسانس هنر
- ۶۲ ج) مکاتب سونگ شمالی و جنوبی

فصل چهارم

۷۰

۷۱	بنیادها و اصول اجرایی در طبیعت نگاری چینی
۷۳	الف) بنیان ، معیار و قاعده های کهن چینی
۷۶	۱_ الف) شش اصل اساسی سیه هو
۷۶	۲_ الف) شش اساس (لویائو) و شش ویژگی (لوچانگ)
۷۷	۳_ الف) سه عیب (سان بینگ)
۷۸	۴_ الف) دوازده چیزی که باید از آنها اجتناب کرد (شی ئر جی)
۷۹	ب) به کار بردن قلم مو
۸۳	ج) نکاتی در باب آماده سازی رنگ
۸۳	۱_ ج) آبی معدنی (شی چینگ)
۸۴	۲_ ج) سبز معدنی (شی لو)
۸۵	۳_ ج) شنگرف (جوشا)
۸۵	۴_ ج) قرمز مرجانی (سان هومو)
۸۶	۵_ ج) زرد خروسی (سیوانگ هوانگ)
۸۶	۶_ ج) طلای مایع (ژوجین)
۸۷	۷_ ج) فراهم آوردن سفید (فوفن)
۸۷	۸_ ج) فراهم آوردن قرمز (تیائوجی)
۸۷	۹_ ج) زرد خیزرانی (تنک هوانگ)
۸۸	۱۰_ ج) نیلی (دیان هوا)

۸۸ ۱۱_ج) سبز گیاهی یا چمنی (تسائولو)

۸۹ ۱۲_ج) ماشی (جه شی)

۸۹ ۱۳_ج) اُکر زرد (چه هوانگ)

۸۹ ۱۴_ج) قرمز کهنه (لائو هونگ)

۸۹ ۱۵_ج) سبز - خاکستری (تسانگ لو)

۹۰ ۱۶_ج) در آمیختن مرکب با رنگ‌ها

۹۰ **د) کاغذها**

۹۱ ۱_د) کاغذهای ابریشمی

۹۱ ۲_د) روش آهارزنی کاغذ

۹۴ **فصل پنجم**

۹۴ **معرفی و تحلیل آثار هنرمندان شاخص طبیعت‌نگار در عصر سونگ**

۹۶ **الف) فان کوان**

۱۰۰ **ب) لی چنگ**

۱۰۴ **ج) مایوآن**

۱۱۱ **د) شیاگویی**

۱۱۶ **هـ) گوسی**

۱۲۳ **نتیجه گیری**

گزارش کار عملی

منابع و مأخذ

منابع و مأخذ فارسی

منابع تصویری

منابع داده های پایگاه اطلاعات اینترنتی

منابع و مأخذ انگلیسی

چکیده انگلیسی

فهرست تصاویر عنوان..... شماره صفحه

- تصویر ۱- نقاشی دیواری از آرامگاه نی منگ گو هان، مربوط به دوره ی هان ۱۴
- تصویر ۲- نقاشی بودایی مربوط به سلسله های ششگانه ۱۶
- تصویر ۳- وانگ وی، دوره ی تانگ ۱۸
- تصویر ۴- گوکای چی، شاهزاده خانم ۱۹
- تصویر ۵- ووتائو تزو، دوره ی تانگ ۲۰
- تصویر ۶- لی سو سیون ۲۲
- تصویر ۷- لی سو سیون ۲۲
- تصویر ۸- هوی تسونگ، دوره ی سونگ ۲۴
- تصویر ۹- می فو، کوهها و درختان کاج در بهار(جزئی هز اثر)..... ۲۵
- تصویر ۱۰- جا ئو منگ فو، دوره ی یوآن ۲۷
- تصویر ۱۱- جائو منگ فو، دوره ی یوآن ۲۷
- تصویر ۱۲- وانگ مینگ، دوره ی یوآن ۲۹
- تصویر ۱۳- تای چین، دوره ی مینگ ۳۱
- تصویر ۱۴- شو ووئی، آب مرکب روی کاغذ، دوره ی مینگ ۳۲
- تصویر ۱۵- رن بونیان، دوره ی چینگ ۳۴
- تصویر ۱۶- فان کوآن، مسافران در میان کوهها و جویبارها ۶۴

- تصویر ۱۷- لی تانگ ، دوره ی سونگ ۶۸
- تصویر ۱۸- نمونه ای از اسب های هان گان ، دوره ی تانگ ۷۳
- تصویر ۱۹- نمونه ای از اسب های هان گان ، دوره ی تانگ ۷۳
- تصویر ۲۰- لی چنگ، یک عبادت گاه دور افتاده در میان کوههای بلند ۱۰۰
- تصویر ۲۱- مایوان، مرکب و رنگ روی ابریشم ۱۰۴
- تصویر ۲۲- مایوان، ادیب و دانش پژوه در کنار آبشار ۱۰۶
- تصویر ۲۳- مایوان، روی یک مسیر کوهستانی در بهار ۱۰۷
- تصویر ۲۴ شیاگویی یا سیاگوی در خلال سالهای (۱۲۳۰-۱۱۹۰م) ۱۱۳
- تصویر ۲۵ شیاگویی یا سیاگوی در خلال سالهای (۱۲۳۰-۱۱۹۰م) ۱۱۳
- تصویر ۲۶ شیاگویی یا سیاگوی در خلال سالهای (۱۲۳۰-۱۱۹۰م) ۱۱۳
- تصویر ۲۷ شیاگویی یا سیاگوی در خلال سالهای (۱۲۳۰-۱۱۹۰م) ۱۱۴
- تصویر ۲۸ شیاگویی یا سیاگوی در خلال سالهای (۱۲۳۰-۱۱۹۰م) ۱۱۴
- تصویر ۲۹ شیاگویی یا سیاگوی در خلال سالهای (۱۲۳۰-۱۱۹۰م) ۱۱۴
- تصویر ۳۰ ، شیاگوئی، نوبهار ۱۱۷

مقدمه:

هنر حاصل ذوق، حس زیبایی شناختی هنرمند و تجربه‌ها و آموخته‌های اوست. هنرمند در این راه، در تعامل با هنر و دانش اقوام و ملل دیگر، بر غنای تجربه‌ی خویش می‌افزاید و افق دید خویش را می‌گستراند و از این رهگذر آثار و اندیشه‌های هنری به منصفی ظهور می‌رسد و میراث هنری شکل می‌گیرد. این میراث هنری جلوه‌ی تلاش هنرمندان، اندیشمندان و انسان‌هایی است که در آفرینش اثری زیبا سهم داشته‌اند. در واقع، آنچه به منزله‌ی دست ساخته‌ای انسانی در قالب بنایی عظیم، مجسمه‌ای زیبا، تابلو نقاشی‌ای چشم‌نواز و خطوط اسرارآمیز خودنمایی می‌کند، تحت تأثیر انگاره‌ها و اندیشه‌های رایج در تمدن‌های گوناگون بشری است. مهم آن است که این میراث شناخته شود و ابعاد گوناگون هنری، فلسفی، تاریخی و ... آن تحلیل و بررسی شود.

سنت‌های هنری شرق همواره حامل و حاوی عناصر معنوی و روحانی بوده‌اند و از این لحاظ جایگاه ممتاز و یگانه در میان مکاتب هنری دارند. راز و رمز این عمق معنوی را باید در نوع تربیت و سلوک هنرمندان شرقی و شیوه‌ی اجرای آثار جست. مجموعه‌ی حاضر سعی در بازنمایی و بیان گوشه‌ای از ارتباط تنگاتنگ و عمیق میان اندیشه و فلسفه با هنر در طبیعت‌نگاری‌های نقاشان عصر طلایی چین را دارد. عصر طلایی نقاشی را به جرأت می‌توان دوره‌ی سونگ دانست هرچند نقاشی در دوره‌های قبل از سونگ، بخصوص دوره‌ی تانگ، پیشرفت چشم‌گیری داشته است ولی به دلیل اینکه تعداد کمی از این آثار باقی مانده نمی‌توان ادعایی کرد.

الف) طرح رساله:

۱- الف) مسئله‌ی پژوهش:

سیر نگارگران چینی در طبیعت‌پردازی‌های خود برای بازنمایی چشم‌اندازهای طبیعی دارای آنچنان تشخیص و نگاه ویژه‌ای است که هر بیننده‌ی نکته‌سنج و صاحب ذوقی را ناخودآگاه به دنیایی ماورایی و سراسر تعمق فرو می‌برد در عین آنکه چیزی غیر از عناصر طبیعی مانند گل و درخت و کوه و کوهستان در آن دیده نمی‌شود، مسئله این است که چه چیزی در پس این طبیعت‌پردازی‌ها پنهان است که مخاطب را اینگونه به درون خود می‌کشد، این تشخیص و نگاه ویژه چگونه و از کجا به آثار نقاشی عصر طلایی چین در بازنمایی از طبیعت راه یافته است، آیا طبیعت

پرداخته شده توسط نقاشان چینی همان صورت‌های خیالی درون ذاتی طبیعت در تداوم اندیشه‌های فلسفی تمدن چینی نیست.

۲- الف) پرسش‌های فرعی:

۱. تکنیک و ابزار مورد استفاده در طبیعت‌نگاری‌های عصر طلایی چین کدام است؟
۲. فلسفه و اشراق تا چه میزان بر ذهنیت نقاشان چینی در عصر طلایی، در نگارش طبیعت‌پردازی‌هایشان مؤثر بوده است؟
۳. جایگاه فضا، نور، رنگ و پرسپکتیو در طبیعت‌پردازی‌های چینی در عصر طلایی کجاست؟
۴. نقش و جایگاه انسان در طبیعت‌نگاری‌های عصر طلایی چین چیست؟

۳- الف) هدف از پژوهش:

با شنیدن عبارت طبیعت‌پردازی به ناگاه دیدگاه عموم بدانجا سوق داده می‌شود که گوشه‌ای از طبیعت را بر پرده‌ی نقاشی ثبت می‌کنیم تا خاطره‌ی تصویری خوشایندی را برای زمان‌های طولانی با خود داشته باشیم، اما آنچه که بیننده را در برابر پرده‌های طبیعت‌پردازی توسط نقاشان چینی به ناگاه متوقف می‌کند، تصویری سطحی و صرفاً خوشایند از طبیعت نیست. تعمق، خلاء و سکون و آرامشی که در این آثار است چیزی نمی‌تواند باشد جز طبیعت گذرانده شده از صافی جهانبینی خاص هنرمند. هدف از این پژوهش نمایاندن و بیان گوشه‌ای از ارتباط میان فلسفه و اشراق با طبیعت‌های مصور نقاشان عصر طلایی چین است.

۴- الف) فرضیات پژوهش:

۱. قلم‌مو، مرکب و طومارهای پارچه‌ای ابریشمی ابزارهایی است که عموماً نقاشان چینی مورد استفاده قرار می‌دادند.
۲. فلسفه و اشراق جایگاه چنان برجسته‌ای دارد که شاید بتوان گفت بخش عظیمی از طبیعت‌نگاری‌های چینی ابزاری جهت شناخت عمیق‌تر طبیعت باشد، و راهی برای رسیدن به مراحل بالاتر در شیوه‌های سلوکی و تذهیب نفس در خالقان این آثار.
۳. اتمسفر و فضای حاکم بر طبیعت‌نگاری‌های چینی به سبب نوع نگاه ویژه خالقان این آثار از اهمیت بسزایی برخوردار است و بخش عظیمی از مقبولیت این آثار به سبب همین فضای ویژه است، نور در کل فضای تصویر به یک میزان تقسیم گشته است، رنگ تا حد ممکن محدود می‌گردد و پرسپکتیو در طبیعت‌نگاری چینی خاص خود این آثار بوده و با تعاریف دیکته شده‌ی غربی متفاوت است.
۴. نقش و جایگاه انسان در طبیعت‌نگاری‌های چینی به حداقل ممکن می‌رسد و انسان همچون ذره‌ای ناچیز در گوشه و کنار طبیعتی عظیم نمایان است.

۵- الف) پیشینه‌ی پژوهش:

۱. کتاب دائوی چینی، نوشته‌ی مای - مای ماسه، ترجمه‌ی امیر مازیار مجموعه‌ای است که به بازنمایی بنیان عملی و محتوای کلی نقاشی سنتی چینی می‌پردازد، این کتاب دربرگیرنده‌ی بخش‌هایی شامل، کتاب درختان، کتاب صخره‌ها، کتاب آدم‌ها و اشیاء است که در آن به معرفی اصول عملی و اجرایی نقاشی چینی پرداخته شده است.
 ۲. تاریخ فلسفه چین، نوشته‌ی جوجای و وینبرگ جای، ترجمه‌ی ع.پاشایی
 ۳. تاریخ فرهنگ چین، نوشته‌ی فیتزجرالد، ترجمه‌ی اسماعیل دولتشاهی
 ۴. هنر چین، نوشته‌ی مری تریگیر، ترجمه‌ی فرزانه طاهری
- سه کتاب فوق دربرگیرنده‌ی کلیاتی تاریخی و اطلاعاتی به ترتیب در باب فلسفه، فرهنگ و هنر چین هستند که توانستند نگارنده را در بهره‌گیری پاره‌ای اشارات تاریخی یاری دهند.

۶- الف) روش‌شناسی پژوهش:

پژوهش حاضر به لحاظ روش‌شناسی مبتنی بر مطالعات و تحقیقات کتابخانه‌ای، فیش‌برداری و تحلیل و تجزیه‌ی نمونه‌های تصویری است. جامعه آماری شامل طبیعت‌نگاری‌های نقاشان عصر طلایی چین (دوره‌ی سونگ) است و نمونه‌های تحلیل شده به صورت غیراحتمالی با حجم تقریبی ۱۰-۱۲ اثر از طبیعت‌نگاری‌های عصر طلایی چین انتخاب گشته است. تحلیل نمونه‌های حاضر به روش کیفی برپایه‌ی تجزیه و تحلیل آثار از منظر محتوا و ساختار می‌باشد.

ب) ساختار رساله:

مجموعه‌ی حاضر مشتمل بر ۵ فصل خواهد بود. در فصل اول، نگارنده بر کلیتی در باب سیر تاریخی فرهنگ و تمدن چین و همچنین مروری بر روند تحول و شکل‌گیری نقاشی چینی در ادوار مختلف تأکید خواهد داشت که ذهنیت مخاطب را به صورت کلی با روند تاریخی موضوع مورد بررسی نگارنده آشنا خواهد کرد. در فصل دوم که مربوط می‌شود به فلسفه و اندیشه‌ی چینی، نگارنده در ابتدا دو فیلسوف برجسته‌ی تاریخ چین را که تأثیر اندیشه‌های آنها تا پایان دوره‌های پادشاهی در چین و ورود مدرنیته به آن کشور ادامه یافته است را معرفی خواهد کرد، سپس به صورت اجتماعی در باب، دائو، دیانا، چن وزن که از مکاتب فلسفی مهم و تأثیرگذار در تاریخ چین هستند، سخن خواهد راند.

فصل سوم به طور کلی به عصر سونگ اختصاص داده خواهد شد، چرا که از نظر نگارنده به واقع عصر سونگ را می‌توان عصر طلایی طبیعت‌نگاری چینی قلمداد کرد. در این فصل ابتدا به معرفی این دوره از منظر تاریخی اجتماعی خواهیم پرداخت و پس از آن به هنر این دوره که از آن به رنسانس هنر یاد می‌شود پرداخته و در نهایت دو مکتب بزرگ طبیعت‌نگاری شکل گرفته در این دوره معرفی خواهد شد. فصل چهارم به واقع کاربردی‌ترین فصل این مجموعه خواهد بود که می‌تواند برای آشنایی با ابزار و امکانات نقاشی سنتی چینی مفید باشد. این فصل با بیان اصول و معیارهای اجرایی در منظره‌سازی چینی آغاز خواهد گشت و در ادامه به بیان نکاتی در باب قلم‌موها، رنگ‌ها و کاغذهای به کار رفته در نقاشی چینی خواهد پرداخت. فصل پنجم، فصلی است که در آن به معرفی پنج هنرمند

شاخص عصر سونگ پرداخته خواهد شد، فان کوآن (Fan kuan) ولی چنگ (Li cheng) جزء نقاشان مکتب منظره- سازی سونگ شمالی و مایوآن (Ma Yuan) به همراه شیائویی (Xia Gui) و گوسی (Gio xi) از منظره‌سازان مکتب سونگ جنوبی محسوب می‌شوند، نگارنده از هر پنج هنرمند آثاری را برگزیده و به تحلیل و بررسی آنها خواهد پرداخت.

در انتهای این مجموعه گزارش پروژه‌ی عملی به همراه آلبوم آثار نقاشی نگارنده ضمیمه خواهد شد. امید است که این مجموعه بتواند پاسخ‌گوی بخشی از سئوالات ذهنی علاقمندان به این حوزه از نقاشی باشد.

فصل اول

الف) نگاهی گذرا بر روند شکل‌گیری تاریخ، فرهنگ و فلسفه چین

ب) مروری بر روند تحول و شکل‌گیری نقاشی چین در ادوار مختلف

الف) نگاهی گذرا بر روند شکل‌گیری تاریخ، فرهنگ و فلسفه چین

شاید پرداختن به کشور عظیمی که تاریخ تمدن سه هزار ساله و فرهنگی ژرف دارد کاری است دشوار، در هر حال آنچه مسلم است اینکه بسیاری از آثار درخشان تمدن بشری بدست این مردم آفریده شده است. «تاریخ هر کشوری، تا اندازه زیادی اوضاع جغرافیایی آن کشور را تعیین می‌کند، آنچه مسلم است این است که مرزهای چین از لحاظ حاکمیت سیاسی در طی قرن‌ها در نوسان بوده است ولی عرصه تمدن چین مدام گسترش یافته است. در واقع تاریخ چین شرح یک فرهنگ روبه گسترش است.^۱»

بسیاری از محققان و نویسندگان دربارهٔ چینیان نوشته‌اند که: این اقوام، از لحاظ قدمت تاریخی، هنر، هوش، خرد، سیاست و فلسفه دوستی از سایر اقوام آسیایی برترند. و به گفته برخی دیگر در این موارد با منورترین اقوام اروپا برابری می‌کنند. چینیان مانند بیشتر اقوام «خود را آراسته‌ترین و متمدن‌ترین ملت‌ها می‌دانند.»

«با وجود فساد، هرج و مرج سیاسی و علوم پس افتاده و صنایع کم بهره و کشتزارهای پلشت و سیلها و خشکسالی-ها، بیرحمی و فقر و خرافات و تولید مثل بی‌بند و بار و جنگهای خودکشی مانند و کشتارها و شکستهای حقارت‌آمیز، باز شاید حق با آنان باشد. زیرا در پس این پرده تاریک که به چشم بیگانه می‌خورد، یکی از کهنترین و غنی‌ترین تمدن‌های زنده خود نمایی می‌کند. سنتهای شعری آنان به بیش از ۱۷۰۰ سال قبل از میلاد می‌رسد. فلسفه کهنسالی دارند که گرچه خیال‌آمیز است، عملی است، و گرچه ژرف است، دریافتی است. هنرهای آنان در اوج سادگی و کمالند و در هیچ یک از دوره‌های تاریخ، اخلاقی اثر بخش‌تر از اخلاق چینیان دیده نشده است. سازمان اجتماعی آنان بیش از سایر سازمان‌های اجتماعی تاریخ تاب آورده و انبوه‌ترین جمعیتها را سامان بخشیده است. شکل حکومت آنان تا زمانی که بر اثر انقلاب نابود شد، همواره کمال مطلوب فیلسوفان بوده است.^۲»

چین که وسعت جمعیتش به قد اروپاست. بر قاره‌ی آسیا مسلط است. و چون پهناورترین اقیانوسها، بلندترین کوهها و یکی از وسیعترین بیابانهای جهان آن را در میان گرفته است، در قسمت اعظم تاریخ خود از انزوایی که به این کشور امنیت و دوام و سکون و ثباتی نسبی بخشیده، برخوردار بوده است.

۱. فیتز جرال، ۱۳۶۷، تاریخ و فرهنگ چین، ترجمه اسماعیل دولت‌شاهی. تهران. انتشارات علمی و فرهنگی، ص ۱

۲. ویل دورانت، ۱۳۷۰، تاریخ تمدن، تهران، انتشارات انقلاب اسلامی جلد اول، ص ۳۲۹

چینیان در زمین پر برکتی که زاده‌ی آنند و در آن ریشه گرفته‌اند، همچنان با استقامت بار آمده‌اند که به‌رغم تحمل فتوحات بیگانگان و جریان‌های فکری که از این رهگذر وارد چین شده این سرزمین همچنان هویت خود را محفوظ نگاه داشته و غالباً فاتحان را در خود جذب و مستقل نموده و به آیینها و سرزمین‌های خارجی رنگ چینی بخشیده است. چین برخلاف سکون ظاهری دائماً در حال شکل گرفتن بوده و مدام تجدید حیات یافته است.

این سرزمین همان گونه که گفته شد، هرگونه افتخارات را به خود دید، و هر گونه شکست را متحمل شده و تمامی تجربیات فلسفی و دینی را آزموده، گرچه تمدن چین دارای قدمت زیادی است ولی با این همه، پیشینه‌ی آن شاید به اندازه تمدن‌های مصر و بین‌النهرین نباشد.

نتیجه تحقیقات بسیاری از محققان نشان می‌دهد که «از بیست هزار سال پیش از میلاد مسیح، قوم انبوهی که ابزارهای آنان همانند ابزارهای دوره عصر میانه سنگی اروپایی می‌باشد، در مغولستان سکونت داشتند، و هنگامی که مغولستان جنوبی خشک و مبدل به بیابان گوبی^۱ گردید، در سیبری و چین پراکنده شدند، اکتشافات نشان می‌دهد که در این نواحی یک یا دو هزار سال دیرتر از مصر و سومر، فرهنگ نوسنگی شکوفا شد. در هر حال فرهنگ چین طی هفت هزار سال پیوستگی خود را از دست نداد. برخی براین عقیده‌اند که دور افتادگی و انزوای چین، همان طور که اشاره شد، نباید سبب شود که فرهنگ آن کشور و مردم آنرا زیاده از حد یکدست و خالص بدانیم. شاید برخی عناصر هنر و صنعت دیرینه آن از بین‌النهرین و ترکستان آمده باشد. چنانکه سفالگری عصر نوسنگی تقریباً همانند سفالگری آئو^۲ و شوش و نقاشی‌های روی ظرف سفالی شباهت نزدیکی به نقاشیهای تریپولیه^۳ غربی روسیه دارد.^۴»

در هر حال در چنین وسعتی گوناگونی فرهنگ و مردمان طبیعی است، اما گفتگو از فرهنگ چین نیز ممکن است. وقتی از چین سخن می‌گوییم مراد، همانا وحدت فرهنگی است که واژه چین یادآور آن است. گروههای قومی مختلف ساکن در قلمرو سیاسی چین، و از آن جمله اقوام مغول، در طی هزاران سال از هم متأثر شده و آنچه امروز فرهنگ چین نامیده می‌شود نتیجه آمیزش این فرهنگ‌ها است. کاربرد صنعت چینی که (اکنون رواج دارد) با توجه

۱. Gobi

۲. Ahau

۳. Tripoue

۴. فیتز جرالد، ۱۳۶۷، تاریخ و فرهنگ چین، اسماعیل دولتشاهی، انتشارات علمی و فرهنگی. ص ۲۵

به وحدت این سرزمین و مردمان آن از زمان «فرمانروایی دودمان چین^۱ ۲۱۰-۲۲۱ ق.م» فراهم شد. پس از دودمان چین دودمان‌های هان^۲ غربی و شرقی طی سالهای ۲۶۰ پیش از میلاد تا ۲۲۰ میلادی بر قلمرو فرمانروایی چین فرمان راندند، و پس از آن، با وجود دوره کوتاه مدت فترت - تسلط حکومت مرکزی تا به امروز ادامه یافته است. بدین سان کار عظیم دودمان چین در ایجاد وحدت میان اقوام و سرزمین‌های مختلف پدید آورنده چین، موجب نامیده شدن مجموعه این سرزمین‌ها به چین شد. معهدا چینیان همیشه سرزمین خود را به نام «چونگ گو^۳» یعنی (سرزمین میانه) یاد می‌کردند. و یا به جای چین، «تی ین هوا^۴» یعنی (زیر آسمانها) یا (سه‌های)، یعنی «میان چهار دریا»، یا «چونگ گویو^۵»، (ملک میانین) و یا به فرمان انقلاب چون «هوامین کویو^۶» (ملک گل آزین مردم) می‌خوانند. غالباً تاریخ چین از نظر برخی ذکر ملال‌آورنام و شماره خاندانهای سلطنتی این کشور است که تماماً به تکرار یکنواخت حوادثی مشابه منتهی می‌شود. به قول برخی تاریخ نویسان، تاریخ چین عبارت است از تاریخ بیست و دو خاندان سلطنتی که یکی پس از دیگری بر روی کار آمدند و معنی آن این است که چین بیست و دو انقلاب بزرگ را آزموده است. در طی دوران اولیه که حدود هزار سال طول کشید چین به کلی منزوی بوده و در همین عصر یعنی از آغاز تا ابتدای قرن اول میلادی شالود. نهادها، اندیشه‌های فلسفی، هنر و سیاست و ... این سرزمین ریخته شد.

۱ . Qin

۲ . Han

۳ . Chuny Kuo

۴ . Tien-Hua

۵ . Sz hai

۶ . Chung- Hwa-min-Kuo به دلیل فراوانی گل در این سرزمین و مناظر گوناگون طبیعی